

Nr 46

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lån till Gotlands läns landsting för utbyggande av lasarettet i Visby.

(3:e avd.)

Kungl. Maj:t har i propositionen nr 68, under återopandande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 8 februari 1957, föreslagit riksdagen att dels besluta att statligt stöd må utgå till Gotlands läns landsting för utbyggande av lasarettet i Visby i enlighet med av departementschefen angivna grunder, dels ock till Lån till Gotlands läns landsting för utbyggande av lasarettet i Visby för budgetåret 1957/58 under fonden för låneunderstöd, inrikesdepartementet, anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

I propositionen redovisas en av särskilt tillkallad utredningsman avgiven promemoria med förslag rörande vissa sjukvårdsfrågor på Gotland. I fråga om det närmare innehållet i promemorian samt de däröver avgivna remissyttrandena får utskottet hänvisa till propositionen s. 8—22.

Departementschefen anför, att Gotlands län intager en särställning bland landets sjukvårdsområden genom sitt isolerade läge, sitt förhållandevis låga befolkningstal och sin svaga ekonomiska bärkraft. Till följd av dessa förhållanden har länets landsting haft stora svårigheter att på ett tillfredsställande sätt lösa hälso- och sjukvårdsfrågorna på ön. Dessa svårigheter har redan tidigare uppmärksammats av statsmakterna. Sålunda beslöt 1942 års riksdag i enlighet med ett i propositionen nr 226/1942 framlagt förslag, att ett särskilt statsbidrag skulle beviljas landstinget för bl. a. ombyggnad av tuberkulossjukstugan i Follingbo till sanatorium.

Frågan angående särskilda bestämmelser om statsbidrag till Gotlands läns landsting berördes ånyo i en till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet ställd interpellation vid 1948 års riksdag. I sitt interpellations svar uttalade departementschefen, att förhållandena på hälso- och sjukvårdens område på Gotland icke var tillfredsställande. Anledningen härtill var främst att söka i länets mycket svaga skatteunderlag, som hindrade landstinget att bygga ut verksamheten till samma omfattning som inom andra landstingsområden. Det vore därför icke orimligt, om staten i någon form trädde emellan för att i särskild ordning bistå landstinget vid lösandet av öns sjukvårdsproblem. Detta syntes emellertid icke kunna ske utan närmare utredning.

Liknande synpunkter framhölls sedermera av statsutskottet i utlåtande till 1950 års riksdag över en motion om utredning angående specialsjukvård på sjukhusen i Stockholm för invånarna på Gotland. Innan staten kunde påtaga sig särskilda bidragsförpliktelser för den gotländska sjukvården, borde emellertid enligt utskottet en allsidig prövning av olika tänkbara lösningar ske, varvid möjligheterna till ökat samarbete ej endast med den civila sjukvården på fastlandet utan även med den militära sjukvården på Gotland borde undersökas.

Av den föreliggande utredningen framgår, att Gotlands län numera har vårdplatser till ett antal, som överstiger genomsnittet av platsantalet i landets sjukvårdsområden. Av de olika specialiteter, som förekommer inom flertalet områden, saknas i Gotlands län endast obstetrik och gynekologi. Ökningen av antalet vårdplatser och vårdavdelningar har emellertid icke åtföljts av en motsvarande förstärkning av lasarettets resurser i övrigt, vilket — såsom utredningen påvisat — lett till synnerligen otillfredsställande vårdförhållanden. De alltför stora vårdsalarna, det alltför ringa antalet isoleringsrum samt de otillräckliga arbets- och mottagningslokalerna motsvarar ej utvecklingens krav. Det synes uppenbart, att den vid lasarettet bedrivna sjukvården icke i längden kan ombesörjas ens i nuvarande omfattning, utan att en betydande upprustning i nämnda avseenden sker. De föreslagna byggnadsåtgärderna, vars lämplighet vitsordats av fackmyndigheterna, har icke givit departementschefen anledning till erinran. Genom utbyggnaden skulle lasarettets sammanlagda platsantal öka från 241 till 295 platser samt tre nya vårdgrenar tillkomma, nämligen obstetrik, gynekologi samt epidemivård. Samtidigt avses det nuvarande epidemisjukhuset i Visby om 64 platser tagas i anspråk för kronikervård.

Möjligheterna att lösa sjukvårdsfrågan för Gotland på annat sätt än genom en utbyggnad av lasarettet i Visby har diskuterats av utredningen. Ett ianspråktagande av de militära sjukvårdsinrättningarna synes — såsom utredningen framhållit — möjligt endast i ganska liten utsträckning och endast beträffande enklare vårdfall. Denna utväg torde därför icke innebära någon lösning av problemet rörande den kvalificerade sjukvården. Vad angår ett utvidgat samarbete med sjukvårdshuvudmän på fastlandet förefaller det ytterst osannolikt, att vårdplatser kan ställas till landstingets förfogande utöver den specialistvård, som redan förekommer vid bl. a. sjukhusen i Stockholm. Ur kostnadssynpunkt torde icke heller en sådan utväg innebära någon väsentlig besparing för landstinget. Bortsett härifrån synes andra skäl tala för att länets sjukvårdsbehov tillgodoses genom anordnande av vårdplatser inom länet. Gotlands speciella kommunikationsförhållanden medför sålunda särskilda problem vid meddelande av sjukvård på fastlandet. Departementschefen vill i detta sammanhang även understryka vikten ur försvarssynpunkt av att sjukvården på Gotland har tillräckliga resurser. Skulle under ett krig förbindelserna mellan Gotland och fastlandet för-

svåras eller omöjliggöras, är det än mera betydelsefullt, att den gotländska sjukvården är väl utbyggd redan i fred.

Med hänsyn till det nu sagda ansluter departementschefen sig till uppfattningen, att en utbyggnad av lasarettet i huvudsaklig överensstämmelse med av utredningen föreslagna riktlinjer bör komma till stånd.

Det planerade byggnadsföretaget för emellertid med sig betydande kostnader, vilka preliminärt beräknats till 6 150 000 kronor. Med all säkerhet skulle ränta och amortering å detta belopp medföra, att en väsentlig höjning av landstingsskatten på Gotland måste företagas. Utdebiteringen av landstingsskatt är redan nu den högsta i landet med 4 kronor 90 öre per skattekrona. Gotland har det svagaste skatteunderlaget bland länen, både absolut och räknat per invånare. Den alltmer tilltagande utflyttningen av personer i de arbetsföra åldrarna gör, att skattekraften knappast kan förväntas öka de närmaste åren. Ett genomförande av byggnadsåtgärderna skulle säkerligen innebära en så stark ekonomisk påfrestning för landstinget, att stor risk finns för att desamma icke skulle komma till stånd, därest ej staten på något sätt lämnar landstinget ekonomiskt stöd.

Utredningen har föreslagit, att erforderligt statligt stöd för ändamålet lämnas landstinget i form av lån. Förslaget har i princip lämnats utan erinran av samtliga remissinstanser. För egen del anser departementschefen sig med hänsyn till föreliggande speciella omständigheter böra tillstyrka, att landstinget erhåller det av utredningen föreslagna lånet för genomförande av den åsyftade utbyggnaden av lasarettet. Den beräknade kostnaden om 6 150 000 kronor anses böra godtagas tills vidare såsom underlag för ett bestämmande av lånets storlek. Härvid förutsättes att alla de möjligheter till kostnadsbesparingar tillvaratages, som går att genomföra utan att syftet med byggnadsföretaget förfelas. I enlighet med vad utredningen föreslagit finner departementschefen det skäligt, att lånet får utgå med belopp motsvarande högst 65 procent av 6 150 000 kronor med avdrag för vad landstinget kan komma att uppbära i statsbidrag för ändamålet — uppskattningsvis 100 000 kronor — samt det bidrag landstinget enligt vad som förordas i det följande bör lämna till anläggningskostnaderna för den enligt förslag i propositionen nr 106/1956 beslutade vårdpaviljongen vid S:t Olofs sjukhus i Visby. Enligt utredningens förslag skulle landstingets andel i kostnaderna för paviljongen beräknas enligt samma princip som beträffande lasarettet. Landstinget skulle således bidra med 35 procent eller 350 000 kronor av det till en miljon kronor beräknade bidragsunderlaget. Detta förslag, gentemot vilket landstinget icke haft någon erinran, anses böra godtagas. I enlighet med ifrågavarande beräkningsgrunder skulle landstinget som lån erhålla ett nettobelopp av (3 997 500 — 100 000 — 350 000) 3 547 500 kronor. Om byggnadskostnaderna blir mindre än 6 150 000 kronor, synes det böra övervägas om ej viss reduktion av lånebeloppet bör ske. Om det författningsenliga statsbidraget blir större eller mindre än beräknat, bör vidare

lånebeloppet jämkas i motsvarande grad. Lånet bör fördelas på den till omkring fyra år uppskattade byggnadstiden. Då byggnadsarbetena icke torde kunna påbörjas förrän under år 1958, torde det vara tillfyllest att för budgetåret 1957/58 ett belopp av 300 000 kronor anvisas.

Till frågan om ränta och amortering å lånet anser departementschefen sig icke nu kunna taga slutlig ståndpunkt. Detta anses lämpligen böra ske först när byggnadsföretaget slutförts och den verkliga byggnadskostnaden kan överblickas. Det föreslås därför, att lånet får vara ränte- och amorteringsfritt tills vidare under fem år. Efter denna tid bör — med utgångspunkt från landstingets då föreliggande ekonomiska förhållanden — frågan om återbetalning av lånet och ränta å detsamma upptagas till förnyad prövning. I samband härmed bör även ställning tagas till av landstinget ifrågasatt statligt bidrag till driften av lasarettet i Visby samt till frågan om bidrag av landstinget till driften av den beslutade vårdpaviljongen vid S:t Olofs sjukhus.

Utskottet anser i likhet med både utredningen och departementschefen att Gotlands isolerade läge, det låga befolkningstalet och den ringa ekonomiska bärkraften motiverar att staten lämnar ett särskilt ekonomiskt stöd till den planerade utbyggnaden av lasarettsvården i Visby. Utskottet tillstyrker att det statliga stödet i enlighet med utredningens förslag, vilket i princip lämnats utan erinran av samtliga remissinstanser, lämnas landstinget i form av lån. De föreslagna beräkningsgrunderna för lånet har icke givit utskottet anledning till annat uttalande än att det, såsom departementschefen anfört, synes böra övervägas om ej någon reduktion av lånebeloppet kan ske, därest byggnadskostnaderna skulle bli lägre än beräknat. Med hänsyn till föreliggande speciella omständigheter anser sig utskottet även böra godta departementschefens förslag, att lånet tills vidare under fem år får vara ränte- och amorteringsfritt.

Under åberopande av det anförda får utskottet, som ej heller i övrigt funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

att riksdagen må

a) besluta att statligt stöd må utgå till Gotlands läns landsting för utbyggande av lasarettet i Visby i enlighet med av departementschefen i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 8 februari 1957 angivna grunder;

b) till *Lån till Gotlands läns landsting för utbyggande av lasarettet i Visby* för budgetåret 1957/58 under fonden för låneunderstöd, inrikesdepartementet, anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

Stockholm den 8 mars 1957

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Karl Andersson, Ohlon, Gillström, Boman, fröken Andersson, herrar Ivar Johansson, Birger Andersson, Thun, Bergman, Erik Svedberg, Pålsson, Sunne, Elfving och Söderberg; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Malmborg, Petterson i Degerfors, Thapper, Ståhl, Persson i Växjö, Gustafsson i Stockholm, Nilsson i Göingegården, Karlsson i Olofström, Almgren, fröken Vinge, herrar Gerhard Nilsson i Gävle, Svensson i Stenkyrka och fröken Liljedahl.
